

Co-funded by
the European Union

Projekt: 101049100: Ochrana obetí rodovo podmieneného násilia – odozva
na výzvy pandémie - RISKFREE

VÝSTUP 2.4. NÁSTROJ NA ODHAD NEBEZPEČENSTVA

Co-funded by
the European Union

NÁSTROJ NA ODHAD NEBEZPEČENSTVA

Obsah:

1. Úvod
2. Odhad nebezpečenstva, nástroj na odhad nebezpečenstva a manažment rizík
3. Nástroj na odhad nebezpečenstva
  - 3.1. Obsahové kategórie nástroja na odhad nebezpečenstva
  - 3.2. Príklady existujúcich nástrojov na odhad nebezpečenstva
  - 3.3. Špecifické riziká súvisiace s pandémiou COVID-19 a inými krízami (naše skúsenosti na základe nášho výskumu uskutočneného v rámci projektu a skúsenosti partnerov)
4. Odporúčanie na používanie nástroja na odhad nebezpečenstva a možné výzvy

1. Úvod

Tento dokument vznikol v rámci projektu „Ochrana obetí rodovo podmieneného násillia – odozva na výzvy pandémie (RISKFREE)“ financovaného z programu Európskej komisie Občania, rovnosť, práva a hodnoty (Citizens, Equality, Rights and Values - CERV) realizovaného v období od 15. apríla 2022 do 14. apríla 2024. Projekt je realizovaný v partnerstve organizácií z piatich krajín: Autonómny ženský dom Záhreb (Chorvátsko), Centrum pre obeť vojny - ROSA (Chorvátsko), Únia združení žien Heraklionu - UWAH (Grécko), Združenie pre nenásilnú komunikáciu - DNK (Slovinsko), Fenestra (Slovensko) a NANE (Maďarsko). Cieľom projektu je prispieť k vyššej ochrane žien pred rodovo podmieneným násillím prostredníctvom skúmania aspektov zvýšenej miery ohrozenia žien, ktoré zažívajú alebo zažili násillie v kontexte pandémie COVID-19. Spolu s prieskumom realizovaným so samotnými ženami zažívajúcimi násillie, je súčasťou projektu aj vytvorenie protokolu a metodiky na realizáciu odhadu nebezpečenstva s cieľom zabezpečiť kontinuitu poskytovania podporných služieb pre ženy, ktoré majú skúsenosť s násillím počas pandémie.

Kapacity odborníčov a odborníkov z praxe poskytujúcich podporu ženám, ktoré majú skúsenosť s násillím, a/alebo ich deťom, sa budú ďalej zlepšovať prostredníctvom ich účasti na školeniach o metodike odhadu nebezpečenstva, ktoré budú viesť partnerské organizácie vo svojich krajinách. Následne sa vo všetkých krajinách zapojených do projektu uskutoční kampaň na zvyšovanie povedomia verejnosti s cieľom propagovať nulovú toleranciu voči rodovo podmienenému násilliu páchanému na ženách a informovať ženy, ako vyhľadať pomoc.

Co-funded by
the European Union

Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť prehľad kľúčových prvkov pre vývoj nástrojov na odhad nebezpečenstva a poskytnúť prehľad existujúcich nástrojov na odhad nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného na ženách a ich deťoch. Taktiež sme zahrnuli niektoré konkrétne poznatky a skúsenosti z našej práce a výskumu, ktorý sme uskutočnili v rámci tohto projektu. V dokumente sa tiež snažíme osvetliť výzvy pri používaní nástroja na odhad nebezpečenstva a to, čo by sa malo zohľadniť, aby sa zlepšila ochrana žien pred násilím, ale zároveň aby boli chránené pred sekundárnou viktimizáciou.

2. Odhad nebezpečenstva, nástroj na odhad nebezpečenstva a manažment rizík

Násilie páchané na ženách má tendenciu časom sa stupňovať. Taktiež ide o opakovanú trestnú činnosť. Vraždam žien, pokusom o vraždy alebo prípadom závažného násilia zvyčajne predchádza história násilia. Preto je pravdepodobné, že systém pozná tak osoby, ktoré násilie zažívajú, alebo obeť, ako aj páchatelov takéhoto násilia, keďže boli v kontakte s rôznymi inštitúciami a organizáciami zaoberajúcimi sa prípadmi násilia páchaného na ženách a ich deťoch. Všetci aktéri v systéme majú zodpovednosť rozhodnúť, aké opatrenia budú prijaté proti páchatelovi a tiež aké opatrenia pomôžu ochrániť obeť. V tomto procese rozhodovania môže pomôcť odhad nebezpečenstva.¹

Štáty majú povinnosť chrániť osoby, ktorých životy sú ohrozené.² Touto povinnosťou sa zaoberá niekoľko medzinárodných zmlúv a dokumentov na úrovni OSN a EÚ.³ Podľa Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu⁴ je odhad nebezpečenstva posúdením bezpečnostných rizík, ktorým čelí konkrétna obeť, v každom jednotlivom prípade podľa štandardizovaných postupov a v rámci viacerých inštitúcií. Odhad nebezpečenstva zahŕňa posúdenie závažnosti situácie, rizika opakovaného násilia (recidíva) a rizika smrti obeť (smrteľnosť).

¹ Logar.R., Marvanová Vargová B.: Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual (Efektívna multiinštitucionálna spolupráca pri prevencii a boji proti domácejmu násiliu Príručka pre školiteľov), Rada Európy, 2015

² Pozri Európsky súd pre ľudské práva (2009). Rozsudok vo veci Tomasic a iní proti Chorvátsku, ods. 51. citované v Logar.R., Marvanová Vargová B.: Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual, Council of Europe, 2015

³ Pozri napríklad Všeobecné odporúčania č. 19 a č. 35 k Dohovoru OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (CEDAW), Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ ktorú sa zavádzajú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2011/220/SVV, Odporúčanie REC (2002)5 Výboru ministrov členským štátom, Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu (Istanbulský dohovor).

⁴ Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu (Istanbulský dohovor), Rada Európy, <https://rm.coe.int/1680462541>

Co-funded by
the European Union

Identifikácia rizikových faktorov je prvotným a dôležitým krokom v procese odhadu nebezpečenstva a v procese ochrany žien a detí pred rodovo podmieneným násilím, pretože je základom pre plánovanie a zaistenie ich bezpečia.

Cieľom odhadu nebezpečenstva nie je predvídať nebezpečenstvo, ale skôr ho posúdiť, aby sa obetiam poskytli primerané bezpečnostné opatrenia a ochrana. Riziká nemôžeme odstrániť, môžeme však zaviesť ochranné opatrenia na zníženie ujmy.⁵ Cieľom individuálneho posúdenia ženy - obeť rodovo podmieneného násillia je určiť, či má špecifické potreby ochrany, a teda či by sa mali uplatniť osobitné ochranné opatrenia a aké by tieto opatrenia mali byť.

Nebezpečenstvo je dynamické a má meniaci sa charakter. Niekedy sa môže zmeniť v krátkom čase, v niektorých prípadoch v priebehu niekoľkých hodín. Môže to závisieť od mnohých faktorov a okolností, ktoré môžu zvýšiť úroveň nebezpečenstva. Patrí medzi ne ukončenie násilného vzťahu, súdne pojednávanie, kontakt s deťmi, strata zamestnania a iné faktory. To znamená, že nebezpečenstvo je potrebné posudzovať systematicky a v úzkej spolupráci so ženou, ktorá má skúsenosť s násilím. Je to nepretržitý proces a musí po ňom nasledovať plánovanie bezpečia a manažment rizík. Dôležité je tiež preskúmať jeho účinnosť a v prípade potreby urobiť opätovné posúdenie.⁶

V závislosti od toho, kto vykonáva analýzu rizík a na aký účel, bolo v posledných desaťročiach vypracovaných niekoľko materiálov na odhad nebezpečenstva v prípadoch násillia páchaného na ženách. Vývoju nástrojov na odhad nebezpečenstva predchádzali dlhodobé výskumné procesy a mnohé z nich sa ďalej rozvíjajú s prihliadnutím na testovanie nástroja prostredníctvom jeho implementácie.

Nástroj na odhad nebezpečenstva je nástroj, ktorý môžu používať rôzne kontaktné miesta pre ženy, ktoré zažili násillie: polícia, centrá sociálnej starostlivosti, nemocnice, ženské mimovládne organizácie, probačný dohľad a väzenské služby. Vo väčšine prípadov násillia je polícia prvým kontaktným miestom a inštitúciou, ktorá prípady rieši a má vedúcu úlohu v procesoch, ktoré hodnotia nebezpečenstvo. Existujú dve skupiny nástrojov na odhad nebezpečenstva. Jeden typ nástrojov na odhad nebezpečenstva sa používa na odhad nebezpečenstva opakovaného fyzického útoku v prípadoch partnerského násillia páchaného na ženách. Druhý sa používa na odhad nebezpečenstva vraždy žien (femicídy) v dôsledku násillia zo strany partnera.⁷

⁵ Logar.R., Marvanová Vargová B.: Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual (Efektívna multiinštitucionálna spolupráca pri prevencii a boji proti domácemu násilliu Prírúčka pre školiteľov), Rada Európy, 2015

⁶ Tamtiež

⁷ Protect II Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia

na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násillia. Tréningový manuál. WAVE - Women Against Violence Europe, Viedeň 2012, https://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf

Co-funded by
the European Union

Je dôležité si uvedomiť, že nástroje na odhad nebezpečenstva nie sú presné a mali by sa používať opatrne. Kvalita a hĺbka získaných informácií je zásadná, a preto si vyžaduje vyškolené, kvalifikované a skúsené odborníčky a odborníkov. Tí, ktorí nemajú potrebné vzdelanie, zručnosti a skúsenosti, by sa mali pokúsiť zapojiť špecialistky a špecialistov.⁸

Ako vyplýva z výskumnej štúdie, ktorú uskutočnil Európsky inštitút rodovej rovnosti (EIGE) v členských štátoch EÚ, existuje niekoľko prístupov k odhadu nebezpečenstva.⁹ Všetky majú určité výhody a nevýhody, pokiaľ ide o ich spoľahlivosť a relevantnosť a vhodnosť pre rôzne odborníčky a odborníkov:

- proces neštruktúrovaného klinického rozhodovania¹⁰

Proces neštruktúrovaného klinického rozhodovania je neformálny prístup k odhadu nebezpečenstva, ktorý používajú odborníčky a odborníci v oblasti partnerského násillia vrátane polície, sociálnych pracovníkov, zdravotníckych pracovníkov a služieb na podporu obetí. Je to pravdepodobne najrozšírenejší prístup k posudzovaniu nebezpečenstva násillia, pretože pri vykonávaní posudzovania nezahŕňa žiadne obmedzenia ani usmernenia a môžu ho vykonávať odborníčky a odborníci z rôznych sektorov. Pri tomto prístupe odborníčky a odborníci zhromažďujú informácie a vypracovávajú odhad nebezpečenstva na základe vlastného subjektívneho úsudku a uváženia; tie sú odôvodnené kvalifikáciou a skúsenosťami odborníčky alebo odborníka. Podľa niektorých názorov je jednou zo silných stránok tohto prístupu, že umožňuje flexibilitu a odborníčkam a odborníkom umožňuje zohľadniť špecifické správanie a okolnosti páchatel'a pri vypracúvaní konkrétnych stratégií na predchádzanie násilliu. Tento prístup je však tiež kritizovaný ako príliš závislý od názoru hodnotiteľa, a preto je jeho nevýhodou nízka spoľahlivosť a je menej presný ako štruktúrovaný odhad nebezpečenstva.

---

⁸ Tamtiež

⁹European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹⁰ Spracované podľa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 19-20, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

- matematicko-štatistický model predikcie rizík¹¹

Matematicko-štatistický model predikcie rizík je metóda používaná na predpovedanie konkrétneho násilného správania na základe použitia rizikových faktorov založených na dôkazoch. Využíva štatistickú analýzu vykonanú v obmedzenom časovom rámci s cieľom predpovedať násilie poskytnutím presného odhadu pravdepodobnosti opakovaného útoku. Matematicko-štatistický model predikcie rizík zahŕňa použitie nástroja s kontrolným zoznamom statických rizikových faktorov (ako je trestná minulosť), ktoré štatisticky preukázateľne súvisia s konkrétnym výsledkom (recidíva/letalita). Rizikové faktory sa posudzujú podľa toho, či sú prítomné alebo nie sú prítomné, alebo sa im priradí konkrétna hodnota podľa usmernení. Hodnoty sa potom sčítajú, aby sa získalo celkové skóre, ktoré zodpovedá určitej úrovni rizika budúceho násillia v danom období. Hlavnou výhodou tohto prístupu je, že v porovnaní s procesom neštruktúrovaného klinického rozhodovania zvyšuje dôveryhodnosť a validitu. (...) Medzi obmedzenia tohto prístupu patrí závislosť od statických rizikových faktorov, ktoré nezachytávajú, ako sa riziko môže v priebehu času meniť, a zameranie na predpovedanie rizika namiesto riadenia rizík a prevencie násillia. (...)

- prístup založený na štruktúrovanom odbornom posúdení¹²

Štruktúrované odborné posúdenie je prístup, ktorý možno považovať za most medzi matematicko-štatistickým a neštruktúrovaným klinickým prístupom k odhadu nebezpečenstva a ktorý rieši obmedzenia oboch prístupov. (...) V tomto prípade musia odborníčky a odborníci vykonávať posúdenie podľa špecifických usmernení na odhad nebezpečenstva, ktoré odrážajú súčasné teoretické, odborné a empirické poznatky o násillí. Takéto usmernenia poskytujú minimálny súbor rizikových faktorov, ktoré sa majú zohľadniť v každom prípade, ako aj odporúčania na zhromažďovanie informácií v prípade potreby poskytnúť výsledky odhadu nebezpečenstva iným inštitúciám, a na vykonávanie stratégií prevencie násillia.

V štruktúrovaných prístupoch sa používajú statické a dynamické rizikové faktory založené na dôkazoch, čo umožňuje, aby postupy odhadu nebezpečenstva využívala široká škála odborníkov a odborníčok, ako sú polícia, právnici a právničky, personál nápravných zariadení, odborníci a odborníčky na duševné zdravie a služby na podporu obetí. Okrem toho nástroje na odhad

¹¹ Spracované podľa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 20, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹² Spracované podľa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 20-21, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

Co-funded by
the European Union

nebezpečenstva podľa tohto prístupu umožňujú odborníčkam a odborníkom z praxe zahrnúť vlastný úsudok pri prijímaní konečného rozhodnutia o nebezpečenstve. Najdôležitejšie je, že tento prístup posúva dôraz od predpovedania rizika na manažment rizík. (...)“

Analýza odhadu nebezpečenstva by nemala byť výlučne kvantitatívna (ak sa ukáže, že počet bodov je dostatočne vysoký), ale mala by byť aj kvalitatívna (napr. intenzívne a stupňujúce sa prenasledovanie je jedným z prvkov, ale samo osebe môže naznačovať vysoké nebezpečenstvo).

Odhad nebezpečenstva sa vypracúva s cieľom zvýšiť bezpečie ženy, ktorá má skúsenosť s násilím, a nie ju traumatizovať. Odhad nebezpečenstva zvyčajne nerobíme len počas jedného rozhovoru. Formulár na odhad nebezpečenstva je základom, ale nepoužívame ho priamo, ako by sme použili dotazník, pretože obsahuje traumatizujúci obsah.

Vykonávanie odhadu nebezpečenstva by malo byť dynamickým procesom, v ktorom by sa mala neustále venovať pozornosť prvkom, ktoré naznačujú stupňovanie násillia a zvyšovanie nebezpečenstva. Dôležitosť správnej implementácie nástrojov odhadu nebezpečenstva spočíva v rozpoznaní všetkých úrovní nebezpečenstva, ako aj špecifických potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím. Uľahčí to zhromažďovanie podrobných a relevantných informácií o obeti a páchatelovi v prípadoch násillia páchaného na ženách.

Po posúdení úrovne rizika ďalšieho ublíženia je ďalším krokom zvýšenie bezpečia ženy. Tento postup je známy ako plánovanie bezpečia. Plánovanie bezpečia má rôzne formy a zahŕňa širokú škálu činností a zdrojov. Môže byť účinné len vtedy, keď sa žena, ktorá má skúsenosť s násilím, aktívne zapojí do tohto procesu. Aj keď plánovanie bezpečia zvyčajne vykonávajú odborníčky a odborníci z rôznych inštitúcií spolu so ženami, ktoré majú skúsenosť s násilím, a je založené na konkrétnych krokoch a stratégiách, ktoré už mnohé ženy, používajú, je dôležité si uvedomiť, že bezpečie a ochrana sú povinnosťou štátu, nie zodpovednosťou ženy, ktorá má skúsenosť s násilím.¹³

Ako sa uvádza v dokumente EIGE *Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU* (Hodnotenie a manažment rizík partnerského násillia v EÚ): „Rozvoj stratégií manažmentu rizík je spojený s postupmi odhadu nebezpečenstva a do veľkej miery závisí od účelu a výsledku nástrojov

---

¹³ Protect II Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násillia. Tréningový manuál. WAVE - Women Against Violence Europe, Viedeň 2012, https://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf

na odhad nebezpečenstva, či sa systém zameriava výlučne na obeť alebo na manažment správania páchatel'ťa násilia (alebo na oboje).“¹⁴

Po vykonaní odhadu nebezpečenstva je ďalším krokom vytvorenie bezpečnostného plánu. Plánovanie bezpečia je dynamický proces, ktorý si vyžaduje neustálu analýzu a príslušné zmeny/úpravy.

Stratégie manažmentu rizík sú navrhnuté so zámerom chrániť obeť a pracovať s páchatel'mi násilia, aby si uvedomili svoje násilné správanie a obmedzili ho. Podľa vyššie uvedenej publikácie EIGE¹⁵ môžu tieto stratégie manažmentu rizík zahŕňať:

- „Monitorovanie, ktoré sa vzťahuje na stratégie, ktoré zahŕňajú dohľad alebo opakované vyhodnotenie rizík. Cieľom je vyhodnotiť zmeny rizikových faktorov v priebehu času, aby sa stratégie manažmentu rizík mohli podľa potreby revidovať;
- Dohľad, ktorý zahŕňa zavedenie kontrolných mechanizmov alebo obmedzenie slobôd. Cieľom dohľadu je (viac) sťažiť páchatel'ovi dopúšťať sa ďalšieho násilia;
- Intervencia, ktorá zahŕňa opatrenia zamerané na správanie alebo duševné zdravie páchatel'ťa vrátane odporúčania na program pre páchatel'ov násilia, program liečby závislosti alebo iné rehabilitačné stratégie atď;
- Plánovanie bezpečia obeť, čo je proces podpory alebo posilnenia obeť pri vytváraní stratégií a vykonávaní opatrení na zvýšenie ich bezpečia.“

Stratégie ochrany obeť¹⁶:

- „Skríning a proces odhadu nebezpečenstva uľahčuje plánovanie bezpečia obeť. Je to strategický proces, ktorý umožňuje obeť s podporou odborníkov a odborníkov a služieb využiť existujúce a dostupné zdroje. To jej pomáha uvedomiť si nebezpečenstvo, ktorému čelí, a zvyšuje jej bezpečie, ako aj bezpečie jej detí.
- Bezpečnostný plán pozostáva zo súboru opatrení navrhnutých spolu s obeťou a môže pokrývať špecifické potreby obeť v rôznych obdobiach cyklu násilného vzťahu. (...)

¹⁴ Spracované podľa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 28, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹⁵ Tamtiež

¹⁶ Spracované podľa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 30-31, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

- Úloha obeť je pre manažment rizík kľúčová. Cieľom prístupu zameraného na obeť je dosiahnuť spoločnú stratégiu manažmentu bezpečia, v rámci ktorej sú jasne určené a dohodnuté povinnosti, opatrenia a záväzky. Najlepším zdrojom informácií o konkrétnej situácii je samotná obeť, preto by mala byť v centre všetkých intervencií. Cieľom všetkých snáh by malo byť poskytnúť jej možnosť aktívne sa zapojiť do spolupráce s podpornými inštitúciami/službami a byť informovaná v každej fáze procesu. Mali by sa zohľadniť aj potreby detí, pretože by mohli byť pre obeť dôležitým faktorom, či budú hľadať bezpečie alebo nie, ako aj to, ako obeť spätne hodnotia bezpečnostné stratégie, ktoré použili. Pri navrhovaní stratégií manažmentu rizík v spolupráci s obeťou by sa mali zohľadniť osobné charakteristiky obeť partnerského násillia. Napríklad migrantky a utečenky často vypadávajú zo systému a niekedy je im úplne znemožnené využiť právne účinné ochranné prostriedky, najmä v prípade migrantiek bez dokladov. Pre mnohé migrantky je voľba v podstate obmedzená buď na „bezpečie doma“ (bezpečie pred násilným partnerom), alebo na „zásah štátu do ich života“.
- Výraznú reakciu na násillie zo strany partnerov by mohli poskytnúť mechanizmy spolupráce medzi inštitúciami, či už formálne alebo neformálne. Rámec spolupráce medzi inštitúciami poskytuje koordinovanú odpoveď na partnerské násillie tým, že spája zákonné a dobrovoľnícke inštitúcie, ktoré v spolupráci s obeťou navrhujú prispôsobené, individualizované bezpečnostné stratégie. Takýmito inštitúciami by mohli byť polícia, orgány zodpovedné za ochranu verejnosti, sociálne služby, zdravotnícki pracovníci a pracovníčky, krízové bezpečné ženské domy a poradenské centrá, ako aj odborníci a odborníčky na intervenčné programy pre páchatelov násillia.“

Na tomto mieste je dôležité zdôrazniť, že je potrebné mať informácie aj o situácii detí, ak mohli byť svedkami alebo boli prítomné pri vystupňovaní násillia. Je dôležité zistiť, aké násillie je na nich namierené alebo čoho sú svedkami, aké riziká sú s nimi spojené a aké majú stratégie. Po odchode ženy z násilného vzťahu je potrebné dôkladne preskúmať a zvážiť aj konania pre súdmi vo veci úpravy práv a povinností k maloletým deťom a následný kontakt detí s násilným partnerom ženy pri posudzovaní miery rizika, ktoré predstavuje násillie nielen pre samotné deti, ale aj pre ženy.

Ako sa uvádza v Hodnotení a manažmente rizík partnerského násillia v EÚ¹⁷, súčasťou riadenia rizík sú stratégie manažmentu páchatelov násillia, ktoré zahŕňajú:

---

¹⁷ European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, s. 29-30, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

- „Ochranný príkaz je rýchly právne účinný prostriedok na ochranu osôb ohrozených akoukoľvek formou násilia tým, že zakazuje, obmedzuje alebo nariaďuje určité správanie páchatela. (...) Vo všeobecnosti platí, že ochranné príkazy nie sú dostatočné, ak sa používajú samostatne bez ďalších ochranných opatrení zo strany polície alebo sociálnych služieb.
- Programy pre páchatelov násilia v partnerských vzťahoch predstavujú stratégiu manažmentu páchatelov zameranú na páchatelov, hoci sú kontroverzné. (...) Tieto programy by sa nemali vytvárať izolovane, ale v úzkej spolupráci s podpornými službami pre ženy, orgánmi činnými v trestnom konaní, súdnictvom, probačnými službami a orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí, aby prispeli k bezpečiu žien. (...)“

Na tomto mieste je dôležité zdôrazniť určité problémy súvisiace so stratégiami manažmentu páchatelov násilia. Pokiaľ ide o ochranné príkazy, neodporúčajú sa v prípade obetí vystavených riziku zvlášť závažného násilia. V takýchto prípadoch je potrebný účinnejší zásah, ako je zadržanie, väzba a iné opatrenia prijaté orgánmi činnými v trestnom konaní, aby účinne ochránili ženy a ich deti pred závažným násilím, aby sa predišlo femicídám a aby sa smerom k páchatelom vyvodila náležitá zodpovednosť.

Samotné programy pre páchatelov násilia, hoci sú kontroverzné, keďže sa diskutuje o ich dlhodobej účinnosti, nie sú účinnou stratégiou na ochranu žien, ktoré majú skúsenosť s násilím zo strany partnerov, najmä tých, ktoré sú vystavené vysoko rizikovému alebo závažnému násiliu alebo femicíde. V takýchto prípadoch je potrebné použiť iné intervencie na zaistenie bezpečia týchto žien a ich detí.

3. Nástroj na odhad nebezpečenstva

Ako sa uvádza v dokumente EIGE *Hodnotenie a manažment rizík partnerského násilia v EÚ*,¹⁸ nástroje na odhad nebezpečenstva umožňujú odborníckam a odborníkom integrovať pri konečnom posúdení rizika vlastný úsudok. Najdôležitejšie je, že tento prístup presúva dôraz z predpovedania nebezpečenstva na manažment rizík.

---

¹⁸ Tamtiež

3.1. Obsahové kategórie nástroja na odhad nebezpečenstva

Podľa materiálov vypracovaných organizáciou WAVE o odhade nebezpečenstva a bezpečia v rámci projektu PROTECT II ¹⁹, pri domácom násilí existuje 5 kategórií nebezpečenstva. Sú to oblasti, ktoré by mali byť zahrnuté v nástroji na odhad nebezpečenstva alebo v kontrolnom zozname usporiadanom prostredníctvom zoznamu otázok.

Spomínané kategórie sú:

1. História násilia
2. Formy a vzorce násilia
3. Rizikové faktory súvisiace s postojmi a správaním páchatel'a násilia
4. Vnímanie nebezpečenstva obeťou
5. Príťažujúce faktory

Každá z týchto kategórií sa delí na podkategórie a ďalej otvára špecifickejšie kategórie nebezpečenstva, ktoré by sa mali zisťovať formulovaním otázok.

1. História násilia:

- Predchádzajúce násilie páchané na ženách a domáce násilie
- Násilie na deťoch a iných členoch rodiny
- Všeobecne násilné správanie
- Porušovanie ochranných príkazov

2. Formy a vzorce násilia

- Závažnosť a frekvencia násilia
- Používanie hrozieb alebo zbraní
- Kontrolujúce správanie a izolácia
- Prenasledovanie
- Sexuálne násilie
- Vyhrážanie sa zabitím, ublížením, nátlak
- Škrtenie a dusenie

---

¹⁹ Protect II Rozvíjanie kapacít v oblasti odhadu nebezpečenstva a manažmentu bezpečia na ochranu žien ohrozených zvlášť závažnými formami násilia. Tréningový manuál. WAVE - Women Against Violence Europe, Viedeň 2012, https://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_Slovak.pdf s. 85-92

Co-funded by
the European Union

3. Rizikové faktory súvisiace so správaním páchatel'a násilia

- Problémy súvisiace s užívaním alkoholu a drog
- Majetníckosť, extrémna žiarlivosť a iné formy škodlivého správania
- Problémy súvisiace so zlým duševným zdravím vrátane vyhrážok a pokusov o samovraždu
- Ekonomický stres (zmeny vo finančnej situácii páchatel'a)

4. Vnímanie nebezpečenstva zo strany obeť:

- Strach o seba a iných

5. Príťažujúce faktory:

- Odlúčenie
- Kontakt s dieťaťom
- Nevlastné dieťa žijúce v rodine
- Násilie počas tehotenstva (približne 30 % násilia sa začína v tehotenstve)

Bolo by tiež potrebné vytvoriť osobitný odhad nebezpečenstva - napríklad pre násilie na starších osobách zo strany dospelých synov, dcér, opatrovníkov, vnukov atď.

3.2. Príklady existujúcich nástrojov na odhad nebezpečenstva

1. DANGER ASSESSMENT – ODHAD NEBEZPEČENSTVA (DA)²⁰ – 20 áno/nie otázok o rizikových faktoroch, ktoré sú vyhodnotené a výsledkom sú štyri úrovne nebezpečenstva. Prehľad uplynulého roka s vyplneným kalendárom na zdokumentovanie závažnosti a frekvencie násilia. Robí sa vo forme rozhovoru s obeťou. Použitie: odhad rizika extrémneho nebezpečia a smrteľného násilia na účely zvyšovania uvedomenia si rizík na strane obetí, informovanosti, plánovania bezpečia a poskytovania služieb.

https://www.dangerassessment.org/uploads/DA_NewScoring_2019.pdf

2. BRIEF RISK ASSESSMENT FOR THE EMERGENCY DEPARTMENT (SKRÁTENÝ ODHAD NEBEZPEČENSTVA PRE ZÁCHRANNÚ SLUŽBU) - kratšia verzia DA, ktorá pozostáva z 5 otázok. Kladná odpoveď na ktorúkoľvek tri otázky predstavuje citlivosť vysokého rizika závažného útoku 83 %. Tento

²⁰ <https://www.dangerassessment.org/uploads/pdf/DAEnglish2010.pdf>

Co-funded by
the European Union

rozhovor vedie s obeťou poskytovateľ/ka zdravotnej starostlivosti na oddelení pohotovosti. Ide o nástroj vyvinutý pre pohotovostné oddelenia na identifikáciu obetí s najvyšším rizikom ťažkého zranenia alebo potenciálneho smrteľného útoku.

3. CAADA DASH²¹ Checklist²² - 24 otázok o rizikových faktoroch - 10 odpovedí áno sa považuje za vysoké riziko, zatiaľ čo 14 z viacerých odpovedí áno by za normálnych okolností spĺňalo kritériá pre postúpenie do systému MARAC (Multi Agency Risk Assessment Conference). Robí sa vo forme rozhovoru s obeťou, ktorý vedie akákoľvek odborníčka alebo odborník, ktorí rozpoznajú domáce násilie. Používa sa ako pomôcka pre odborníčky a odborníkov v prvej línii pri identifikácii vysoko rizikových prípadov domáceho násillia, prenasledovania a obťažovania a násillia páchaného v mene cti; na určenie, ktoré prípady by sa mali postúpiť do systému MARAC a aká ďalšia podpora by mohla byť potrebná.

<https://safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>

MARAC²³ je porada, na ktorej sa vymieňajú informácie o prípadoch, keď sú ženy vystavené obzvlášť závažnému domácejmu násilliu medzi zástupkyňami a zástupcami miestnej polície, zdravotníctva, ochrany detí, odborníčkami a odborníkmi na bývanie, nezávislými poradkyňami pre domáce násillie (IDVA), probačnými úradmi a inými odborníčkami a odborníkmi zo štátneho, verejného a mimovládneho sektora. V Anglicku, Walese, Severnom Írsku a Škótsku funguje viac ako 270 tímov MARAC.

4. MODEL ODHADU NEBEZPEČENSTVA METROPOLITAN POLICE (MPS)

Model odhadu nebezpečenstva MPS vypracoval Understanding and Responding to Hate Crime Team (Tím pre porozumenie a reakciu na trestné činy z nenávisťi). Bol vytvorený na základe dôkladného preskúmania existujúceho medzinárodného výskumu a literatúry, rozsiahlych konzultácií so zapojením popredných akademičiek a akademikov, odborníčok a odborníkov z praxe, za prispenia obetí domáceho násillia. Model bol rozsiahlo pilotovaný v rámci MPS a iných zložiek. Pri práci sa vychádzalo aj zo zistení vyplývajúcich z vyšetrovania vrážd v domácnosti, ktoré vyšetrovala MPS a z podrobnej analýzy iných závažných incidentov domáceho násillia.

²¹ Pozn. prekl. - CAADA = Coordinated Action Against Domestic Abuse = Koordinovaný postup proti domácejmu násilliu, DASH = Domestic Abuse Stalking and Harassment and Honour Based Violence = Domáce násillie, prenasledovanie a obťažovanie a násillie páchané v mene cti

²² <https://www.safershetland.com/assets/files/RIC%20Without%20Guidance.pdf>

²³ Pozn. prekl. - Multi Agency Risk Assessment Conference (MARAC) alebo multiinštitucionálne porady o individuálnych prípadoch sa využívajú ako špecifická forma multiinštitucionálnej spolupráce cez špeciálne metódy, ktoré zahŕňajú výmenu osobných informácií o ženách, ktoré zažili násillie, za účelom zlepšenia podpory, ochrany a posilnenia obetí a v záujme zníženia rizika, že utrpia ďalšiu ujmu.

Co-funded by
the European Union

https://www.whatdotheyknow.com/request/26758/response/70582/attach/3/MPSDVSPECSS2008.doc.pdf?cookie_passthrough=1

5. MODEL ODHADU NEBEZPEČENSTVA ONTARIO

ODARA je matematicko-štatistický odhad nebezpečenstva, ktorý vypočítava, ako sa muž, ktorý napadol svoju partnerku, zaraďuje medzi podobných páchatateľov, pokiaľ ide o mieru nebezpečenstva. Vypočíta tiež pravdepodobnosť, že partnerku opäť napadne v budúcnosti. Medzi 13 položiek ODARA patrí domáca a nedomáca kriminálna minulosť, vyhrážky a obmedzenie na osobnej slobode počas incidentu, deti vo vzťahu, zneužívanie návykových látok a prekážky, ktoré bránia podpore obete. Každá z nich je ohodnotená 0 alebo 1 bodom a celkové skóre je jednoduchým súčtom položiek..

<https://grcounseling.com/wp-content/uploads/2016/08/domestic-violence-risk-assessment.pdf>

3.3. Špecifické riziká súvisiace s pandémiou COVID-19 a inými krízami (naše skúsenosti na základe nášho výskumu uskutočneného v rámci projektu a skúseností partnerov)

Pri odhade nebezpečenstva je dôležité zohľadniť špecifické prvky, ktoré sú charakteristické pre určité kontexty, a to aj na základe zistení z výskumu vedeného v rámci projektu a skúseností partnerov/kontextu krajiny.

V čase spoločenských kríz (vojna, masová migrácia, pandémia atď.) je potrebné zohľadniť špecifické okolnosti, ktoré kríza prináša. Do odhadu osobného nebezpečenstva je potrebné zahrnúť sociálny rozmer, t. j. širší pohľad na situáciu a zároveň je potrebné zohľadniť špecifické okolnosti.

COVID-19 a iné krízy v oblasti zdravia

Pandémia COVID-19 nám priniesla špecifické podmienky a jej dôsledky bude celý svet pociťovať ešte dlho. Túto skutočnosť treba zohľadniť pri odhade nebezpečenstva a/alebo vytváraní alebo modernizácii nástroja (nástrojov) na odhad nebezpečenstva a zohľadniť ju pri interpretácii získaných výsledkov. Niektoré aspekty súvisiace s COVID-19 alebo podobnou krízou v oblasti zdravia zvyšujú riziko závažného fyzického násillia v násilných vzťahoch. Okrem toho sa do kontaktu s osobami, ktoré majú skúsenosť s násillím, môže dostať široká škála odborníkov a odborníčok a vedomosti o odhade nebezpečenstva im môžu pomôcť identifikovať násillie.

Zdravotná kríza, ako je COVID-19, prináša vo všeobecnosti väčšie riziko pre ženy, najmä počas lockdownu. Zvyšuje sa stres násilníkov (pozri 3. kategóriu v PROTECT II), ako aj ich prístup k partnerke (fyzický prístup, ak žijú spolu). V prvých týždňoch prijala linka pomoci NANE v Maďarsku nižší počet

Co-funded by
the European Union

hovorov, ako bol priemer. V takejto spoločenskej kríze osoby, ktoré majú skúsenosť s násilím, najprv zvyčajne nežiadajú o pomoc: snažia sa prispôbiť radikálne zmeneným životným okolnostiam a nová život ohrozujúca kríza má prednosť pred hrozbami násilného vzťahu. Lockdown s prítomnosťou násilníka a obmedzeným prístupom k podpore môžu túto tendenciu ešte zvýšiť. Maďarsko však časom zaznamenalo, že ženy žiadali o pomoc častejšie ako pred pandémiou, a to prostredníctvom dostupných kanálov.

Mnohé ženy, ktoré majú skúsenosť s domácim a partnerským násilím, uviedli, že situácia týkajúca sa násillia sa počas pandémie nebezpečne zvýšila. Osoby, ktoré majú skúsenosť s násilím, a deti, ktoré mohli byť nepriamymi alebo priamymi obeťami násillia, trávili oveľa viac času s páchatelom násillia. Niektoré z nich sa cítili stiesnene v príliš malých bytoch a kvôli obmedzeniam v dôsledku pandémie nebolo možné tráviť čas vonku. Koordinácia starostlivosti a vzdelávania detí, práca z domu a ostatná organizácia každodenného života si vyžadovala veľa spolupráce. Keď sa názory ženy a jej násillného partnera na príčiny COVID-19 a opatrenia líšili, výrazne to zvyšovalo možnosť ohrozenia a násillia. Deti a mladí ľudia, ktorí pred pandémiou žili v domove pre deti a mládež z dôvodu násillia alebo zanedbávania, sa počas pandémie vrátili domov. Niektorí boli opäť vystavení násilliu, niektorí násillie sami páchali. Niektorí z nich mali okrem problémov so správaním a emocionálnych problémov aj problémy so závislosťou od internetu, alkoholu a/alebo nelegálnych látok.

Počas lockdownu je potrebné venovať osobitnú pozornosť posúdeniu izolácie a kontroly a získať podrobnejšie informácie o situácii. Je nevyhnutné odlíšiť zdravotné problémy v súvislosti s ohrozením zdravia od mechanizmov kontroly, vrátane fyzickej izolácie ženy alebo obmedzení jej mobility. Z nášho výskumu vyplýva, že násillní partneri často legitimizovali svoje kontrolujúce správanie pandemickými opatreniami. Patrí sem aj správanie ovplyvňujúce deti, najmä v prípadoch starostlivosti o deti a kontaktu násillných (bývalých) partnerov žien s deťmi, ktoré sa môžu ľahko stať nástrojom manipulácie a zneužívania zo strany otca.

Počas pandémie bol v rámci hovorov prichádzajúcich na linku pomoci NANE v Maďarsku zaznamenaný výrazný nárast online foriem násillia. Online násillie postihuje ženy žijúce spolu s partnerom aj ženy žijúce oddelene. Ak žijú oddelene, násillný partner hľadá alternatívy fyzického prístupu a začne používať online formy kontroly a násillia. Ak sú spolu zavretí, aktivity ženy sú obmedzené, pretože nemôže telefonovať bez vedomia svojho partnera. Keďže sa jej aktivity, vrátane pracovných a

Co-funded by
the European Union

osobných vzťahov, čoraz viac presúvajú na internet, narastá aj online kontrola a násilie. Vzhľadom na to, že podporné služby čoraz častejšie fungujú na diaľku, je nevyhnutné vedieť, či je žena, ktorá hľadá pomoc, fyzicky sama, keď kontaktuje organizáciu. Pokiaľ ide o online aktivity násilníka, naše skúsenosti z práce so ženami, ktoré majú skúsenosť s násilím, tiež ukázali, že je dôležité zahrnúť konzumáciu pornografie ako neoddeliteľnú súčasť hodnotenia rizika profilu a očakávaného správania násilníka.

Okrem toho pandémie COVID-19 mala za následok výraznú hospodársku krízu, čo viedlo k eskalácii ekonomických foriem násilia. Šanca ženy na odchod sa so zužujúcimi sa finančnými možnosťami znižuje. Nezamestnanosť alebo nižší príjem jej a/alebo násilníka zvyšuje riziko závažného násilia.

V Chorvátsku sme sa stretli s podobnými problémami. Počet hovorov počas lockdownu bol nižší ako priemer, pretože ženy, ktoré majú skúsenosť s násilím, boli uväznené v domácnosti s násilníkmi a nemohli si zavolať pomoc. V mesiacoch nasledujúcich po lockdowne však počet volaní na našu linku pomoci vzrástol o 18 %. Podľa výskumu o vplyve COVID-19 na rodovo podmienené násilie, ktorý sme uskutočnili koncom roka 2020, sme zistili, že počas pandémie sa objavili nové formy násilného správania, ako napríklad kontrola mobilných telefónov a účtov na sociálnych sieťach, vyhrážky šírením choroby, zákazy opustiť domácnosť atď.

Náš výskum realizovaný v rámci projektu RISKFREE ukázal, že niektoré ženy mali problémy s kontaktovaním inštitúcií z dôvodu špecifických obmedzení v ich fungovaní alebo preto, že ženy boli zatvorené spolu s násilníkom. To je niečo, čo by sa malo zohľadniť pri príprave nástroja na odhad nebezpečenstva a pri manažmente rizík. Obmedzená dostupnosť kontaktu s inštitúciami môže zvýšiť riziko závažného fyzického násilia. Je potrebné posúdiť kapacitu a prijímací proces v inštitúciách, aby sa vedelo, či žena vie odísť na bezpečné miesto (aj v prípade, že je pozitívne testovaná). Jasná komunikácia inštitúcií o dostupnosti a prijímacích postupoch má preto zásadný význam. Aj pandemické opatrenia (napr. kontrola pravidiel lockdownu) si vyžadujú dodatočné úsilie polície, čím sa zužuje jej kapacita v iných oblastiach, ako je násilie páchané na ženách. Preto sa odporúča, aby polícia kontrolujúca ulice počas lockdownu venovala pozornosť aj príznakom domáceho násilia a vyhodnocovala ich. Vo všeobecnosti by sa počas krízových situácií v oblasti zdravia mal uplatňovať predbežný odhad nebezpečenstva v širšom spektre inštitúcií vrátane tých odborníkov a odborníčok, ktorí sa často stretávajú so ženami, ako sú lekárnici a rodinní lekári. Rutina položenia niekoľkých základných otázok by im mohla pomôcť zistiť, či dochádza k násiliu.

Co-funded by
the European Union

Počas pandémie COVID-19 bolo dôležité zhodnotiť, aké boli aktuálne reštriktívne opatrenia, ktoré sa často menili a sťažovali ženám zažívajúcim partnerské násilie únik do bezpečia a hľadanie pomoci a podpory. Keď boli v platnosti obmedzenia na presun z obce do obce, vydávali sme povolenie ženám, ktoré boli zaradené do programu z dôvodu mimoriadnych osobných okolností, na ochranu zdravia a života ich samotných a ich detí. Podobné problémy spôsoboval aj vyhlásený lockdown výluka „ora legalis“ (zákaz pohybu vonku medzi 21.00 a 6.00 hod.). V budúcnosti by malo byť jasné, že okolnosti starostlivosti o vlastné zdravie a život súvisiace s násilím sú výnimkami, pri ktorých nie je potrebné takýto zákaz dodržiavať. Vlády a ich zodpovedné orgány musia pri navrhovaní opatrení s ohľadom na ochranu zdravia občanov a občianok počas krízovej situácie v oblasti verejného zdravia zohľadniť situáciu žien zažívajúcich násilie zo strany partnerov a detí týchto žien. Rôzne tímy krízového manažmentu zriadené na zvládnutie krízovej situácie v oblasti verejného zdravia, akou je pandémia COVID-19, na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni by mali navrhované opatrenia konzultovať aj so zástupkyňami špecifických podporných služieb pre ženy - obeť rodovo podmieneného násilia.

Náš výskum v rámci tohto projektu ukázal, že konkrétne počas pandémie COVID-19 boli pracovníčky, ktoré riešili prípady násilia na ženách v Grécku, mimoriadne ostražité počas poradenských sedení so ženami, ktoré zažili násilie, pretože zvýšený čas a blízkosť, ktorú ženy trávia s páchatelom, by mohli potenciálne vystupňovať nebezpečenstvo.

V tomto období bolo menej programov pre ženy zažívajúce násilie alebo boli k dispozícii len kratší čas. V týchto prípadoch bolo dobrou praxou, že poradenské stretnutia prebiehali online (prostredníctvom telefónu, e-mailu, sociálnych a video aplikácií na vedenie poradenstva atď.) Pomoc a ochrana poskytovaná príslušnými štátnymi a verejnými inštitúciami boli počas pandémie tiež na určitý čas obmedzené, takže ženy zažívajúce partnerské násilie mali problém vyhľadať u nich pomoc. Celkovo pandémia spôsobila, že bolo menej zdrojov podpory pre ženy a ich deti zo strany príslušných štátnych orgánov, ako aj zo strany ich podporných príbuzných, kolegov, zamestnávateľov a priateľov.

Ako účinné sa pri zvyšovaní bezpečia ukázalo aj to, keď poradkyne vysvetľovali situáciu a navrhovali inštitúciám opatrenia po predchádzajúcej dohode so ženou zažívajúcou násilie. Keď boli reštriktívne opatrenia o niečo miernejšie, osobné konzultácie sa uskutočňovali vonku, v prírode, v parku. V Maďarsku organizácia NANE spustila chatové podporné služby s cieľom rozšíriť možnosti ako požiadať o pomoc. Pokračovalo aj sprevádzanie do inštitúcií pre obeť násilia, na políciu a súd; inštitúcie sme informovali vopred, aby sme zabezpečili dostatočný priestor na rozhovor so ženou.

Co-funded by
the European Union

Dobrou praxou počas pandémie COVID-19 v Slovinsku bolo, že štát sa postaral aj o zvyšovanie povedomia o prevencii domáceho násilia a o programoch pomoci pre obeť násilia. Polícia niekoľkokrát vydala oznámenie, že zistila zvýšený počet zásahov v domácnostiach z dôvodu konfliktných situácií aj násilia, a vyzvala na bezpečné a rešpektujúce vzťahy. Vyzvali tiež ľudí, ktorí boli svedkami násilia vo svojom okolí, aby informovali políciu.

Skúsenosti zo Slovenska ukazujú, že existovali niektoré užitočné opatrenia prijaté vládou, ale aj problémy, ktoré sa dostali mimo pozornosti krízových štábov zriadených na národnej, regionálnej a miestnej úrovni a na úrovni vlády. Jedným z pozitívnych prijatých opatrení bolo, že podporné služby pre ženy zažívajúce partnerské násilie na Slovensku, vrátane mimovládnej organizácie Fenestra, dostali výnimku a boli vyhlásené za základnú službu, čo znamenalo, že ich zamestnankyne mohli chodiť do práce a ženy zažívajúce partnerské násilie mohli aj v rámci najprísnejších lockdownov osobne vyhľadať pomoc. Pandémia spolu so zvyšovaním povedomia o zvýšenom riziku pre ženy zažívajúce partnerské násilie a ich deti, ako aj iné obeť domáceho násilia, tiež urýchlili zavedenie intervenčných centier pre obeť domáceho násilia podľa zákona o ochrane obetí. Na druhej strane mnohé všeobecné opatrenia zamerané na ochranu verejného zdravia nereflektovali potreby žien zažívajúcich partnerské násilie (napr. zariadenia zriadené obcami na karanténu nezohľadňovali potrebu špecifických bezpečnostných a ochranných opatrení pre ženy zažívajúce partnerské násilie a ich deti, opatrenie, ktorého cieľom bolo zabezpečiť, aby súdne rozhodnutia upravujúce práva a povinnosti rodičov k maloletým deťom, vrátane kontaktu s deťmi, zostali v čase pandémie účinné, nereflektovalo, že styk s deťmi sa postupne stal ďalším prostriedkom kontroly a stupňovania násilia zo strany násilných bývalých partnerov žien, čo mnohé ženy v našom výskume uvádzali ako dôvod volania na políciu a vyhľadania právnej a inej pomoci počas pandémie, atď.) Celkovo možno povedať, že pandémia ešte viac zvýraznila medzery v systéme pomoci, podpory a ochrany žien, ktoré majú skúsenosť s partnerským násilím a ich detí.

Vojna a migračné krízy

Pri práci v povojnovej alebo súčasnej vojnovej oblasti by sme mali mať na pamäti špecifické dôsledky ako: ľahká dostupnosť zbraní a zvýšená tolerancia voči násiliu vo všeobecnosti, post traumatická

Co-funded by
the European Union

stresová porucha. Dôsledky vojny v Chorvátsku sú stále prítomné vo všetkých týchto aspektoch a vojna na Ukrajine mala vplyv aj na tieto skutočnosti.

Okrem toho v dôsledku veľkej migrácie obyvateľstva za posledných 10 rokov čelíme novým výzvam v oblasti riešenia násilia páchaného na ženách. V niektorých krajinách nie sú niektoré formy násilia postihované zákonom a nepovažujú sa za porušenie ľudských práv žien. Preto ženy, ktoré z týchto krajín pochádzajú alebo z nich utekajú, môžu potrebovať informácie a podporu, aby lepšie pochopili postoje a vnímanie násilia páchaného na ženách v európskych krajinách. Prekážkou je aj sociálna izolácia a jazyková bariéra. Skúsenosti Centra pre ženy - obeť vojny - ROSA z Chorvátska ukázali, že veľký počet utečieniek, ktoré prichádzajú zo Sýrie, Iraku a iných krajín z tohto regiónu, je sociálne izolovaných, slabo alebo vôbec neovláda miestny jazyk a je pre ne veľmi ťažké vstúpiť na trh práce a získať finančnú nezávislosť. Tieto prvky by sa mali zohľadniť pri riešení prípadov násilia páchaného na ženách utečenkách a žiadateľkách o azyl.

Skúsenosti získané v krajinách, ktoré sú od roku 2015 súčasťou migračnej trasy počas masovej vlny migrácie, ukazujú, aká dôležitá je zvyšovanie informovanosti a povedomia štátnych inštitúcií. Keďže štátne orgány prísne kontrolovali prekračovanie hraníc, mnohé práva boli obmedzené. Mimovládne organizácie tiež informovali štátne orgány o diskriminačnom a niekedy aj násilnom správaní, ktoré spôsobovali ľudia, ktorí mali v porovnaní s migrantmi väčšiu moc. S cieľom zabrániť sexuálnemu obťažovaniu sme žiadali o bezpečné priestory na prezliekanie pre ženy a deti. Mimovládne organizácie navrhli mnoho opatrení, ktoré však neboli prijaté alebo boli prijaté iba čiastočne. V budúcnosti by bolo potrebné obnoviť rokovania so štátnymi službami s cieľom zvýšiť bezpečie žien a detí, iných zraniteľných skupín a navyše aj žien, ktoré majú skúsenosť s domácim násilím. Vítané sú aj programy zvyšovania informovanosti a bezpečnosti, ktoré sa priebežne realizujú v utečeneckých centrách. V čase krízy je dôležité, aby sa podpora zraniteľnej skupiny neuskutočňovala na úkor inej zraniteľnej skupiny (napr. otvorenie bezpečných ženských domov pre migrantky nemôže znamenať zníženie kapacity bezpečných ženských domov pre ostatné ženy).

Väčšina žien utekajúcich z Ukrajiny do Maďarska patrí k znevýhodnenej rómskej komunite. Aj keď hovoria po maďarsky, ich ekonomické možnosti sú obmedzené a ich šance získať primeranú inštitucionálnu podporu sú obmedzené aj rasizmom. Vo všeobecnosti treba inštitucionálny rasizmus považovať za faktor, ktorý ovplyvňuje možnosti podpory, ktorú môžu migrantky získať.

Okrem toho majú dôsledky vojny na Ukrajine nepriaznivý vplyv na ekonomickú situáciu žien a detí vo všeobecnosti. Je potrebné vnímať, že rastúce ceny mnohých komodít vrátane energií, nárast inflácie

Co-funded by
the European Union

a z toho vyplývajúci nedostatok zdrojov môžu viesť k vystupňovaniu napätia a násilia. Pre ženy a deti preto môže byť ešte ťažšie vyhľadať pomoc alebo podniknúť kroky, napr. odísť od násilného partnera.

4. Odporúčanie na používanie nástrojov na odhad nebezpečenstva a možné výzvy/riziká počas procesu

Nástroj na odhad nebezpečenstva by mala používať v každom prípade násilia páchaného na ženách každá inštitúcia/organizácia, ktorá príde do kontaktu so ženou, ktorá má skúsenosť s násilím, a mali by byť neoddeliteľnou súčasťou dokumentácie každého prípadu. Na základe odhadu nebezpečenstva je potrebné iniciovať príslušné kroky na ochranu žien zažívajúcich násilie a ich detí, ako aj príslušné opatrenia voči páchatelom. Rozsah a hĺbka odhadu nebezpečenstva sa môže líšiť v závislosti od toho, či je prvou inštitúciou, na ktorú sa obeť násilia obráti, inštitúcia prvého kontaktu, ako je polícia, iné orgány činné v trestnom konaní, zdravotnícky personál, orgán ochrany detí alebo špecifické podporné služby, prípadne iný typ inštitúcie či organizácie (napr. škola). Inštitúcie a organizácie prvého kontaktu by mali mať vedomosti a zručnosti na vykonávanie hĺbkového odhadu nebezpečenstva, ako aj na manažment rizík a bezpečia žien a ich detí.

Odborníci a odborníčky používajúci nástroj na odhad nebezpečenstva by mali byť adekvátne vyškolení/é o násilí páchanom na ženách, jeho príčinách a dôsledkoch a o rodovej špecifickosti tohto problému. Mali by byť oboznámení/é s teoretickými prístupmi a spôsobom, akým sa odhad nebezpečenstva realizuje, aby mohli postupovať smerom k rozvoju presnejších spôsobov odhadu nebezpečenstva. Význam jeho implementácie spočíva v identifikácii všetkých úrovní nebezpečenstva, a to štandardnej, strednej a vysokej, ako aj špecifických potrieb žien a ich detí, čo následne uľahčí zhromažďovanie podrobných a relevantných informácií o obeti a páchatelovi v prípadoch partnerského násilia. Vďaka tomu by sa mohli navrhnuť lepšie postupy na zvýšenie bezpečia žien prispôbené ich špecifickým potrebám. Je potrebné zabezpečiť vzdelávanie v rámci manažmentu rizík pre tých, ktorí ho implementujú.

V centre intervencií musí byť žena zažívajúca násilie. Takýto prístup by mal byť zahrnutý do odhadu nebezpečenstva, ako aj tvorby nástrojov na odhad nebezpečenstva a manažmentu rizík. Pokiaľ ide o používané nástroje na odhad nebezpečenstva, je dôležité zabezpečiť, aby vychádzali z dôkladného výskumu a boli to štandardizované nástroje.

Každý, kto implementuje odhad nebezpečenstva, musí prejsť školením a musí byť oboznámený s nástrojom a procesom jeho implementácie, vzdelaný v problematike násilia páchaného na ženách, jeho príčinách a dôsledkoch pre ženy, rodových špecifikách násilia páchaného na ženách, kultúrnych

Co-funded by
the European Union

rozdieloch, vplyve traumy na správanie a pamäť ženy, ktorá je obeťou násilia, a ďalších relevantných faktoroch. Prediktívna presnosť nástrojov na odhad nebezpečenstva do veľkej miery závisí od odbornej prípravy odborníkov a odborničok, úrovne ich skúseností s násilím páchaným na ženách v partnerských vzťahoch a existencie osobitných usmernení alebo monitorovania štandardizovaných nástrojov na odhad nebezpečenstva.

Rodový rozmer násilia páchaného na ženách musí byť prítomný vo všetkých fázach prípravy, realizácie a interpretácie odhadu nebezpečenstva a manažmentu rizík. Aspekty intersekcionality by mali byť zahrnuté do nástrojov, ktoré budú zahŕňať aj iné aspekty zraniteľnosti žien, ktoré majú skúsenosť s násilím. Je dôležité, aby sa implementácia nástroja na odhad nebezpečenstva - dotazníka uskutočnila v priamom kontakte so ženou a aby na otázky odpovedala, ak je to potrebné, niektoré otázky podrobnejšie vysvetliť. Pri odhade nebezpečenstva by sa mala venovať osobitná pozornosť tomu, ako sa žena, ktorá má skúsenosť s násilím, cíti. Musí jej byť vysvetlené, prečo je dôležité zhromažďovať požadované informácie a zaobchádzať s ňou tak, aby bola chránená pred sekundárnou viktimizáciou. Je dôležité neustále sledovať neverbálnu komunikáciu a reakcie ženy a zaznamenávať ich, pretože môžu byť významné pri interpretácii odpovedí.

Výzvy

Ako už bolo zdôraznené, používanie nástroja na odhad nebezpečenstva a manažment rizík sú dôležité, ale je tiež dôležité uvedomiť si riziká a možné problémy pri implementácii týchto nástrojov. Niektoré problémy, ktoré sa objavili v praxi niektorých partnerských organizácií, spočívajú v tom, že ženy sa cítili nepríjemne, keď mali odpovedať na otázky uvedené v dotazníkoch na odhad nebezpečenstva a zažili sekundárnu viktimizáciu. Preto je dôležité venovať tomuto problému pozornosť a nájsť spôsob, ako minimalizovať ujmu.

Aby sa predišlo sekundárnej viktimizácii žien, ktoré majú skúsenosť s násilím, je potrebné, aby boli informované a chápali, prečo kladieme tieto otázky a ako budú poskytnuté informácie použité.

Ak odhad nebezpečenstva aplikujeme správne, slúži ako nástroj na vyjadrenie našich obáv z rizík násilia, ktoré žena prežila, a z hrozby, ktorú toto násilie predstavuje pre jej bezpečie a bezpečie jej detí. V konečnom dôsledku nám pomáha odporučiť kroky, ktoré treba prijať na predchádzanie násiliu. Okrem toho vedie k zlepšeniu plánovania bezpečia a pomáha zabezpečiť, aby bezpečnostné plány lepšie zodpovedali povahe a úrovni identifikovaného rizika.²⁴

²⁴ Logar.R., Marvanová Vargová B.: Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual (Efektívna multiinštitucionálna spolupráca pri prevencii a boji proti domácemu násiliu Príručka pre školiteľov), Rada Európy, 2015

Co-funded by
the European Union

V revíznom dokumente ²⁵, GREVIO definovalo niektoré problémy spojené s implementáciou alebo neimplementáciou týchto nástrojov. Najväčší dôraz sa kladie na problém neúplného vykonávania odhadu nebezpečenstva a manažmentu rizík. S ohľadom na viaceré nedostatky pri používaní nástrojov na odhad nebezpečenstva zistených v niektorých krajinách sa uvádzajú tieto pokyny

- zabezpečiť, aby boli nástroje odhadu nebezpečenstva k dispozícii pre všetky formy násillia, na ktoré sa vzťahuje dohovor, a aby sa neuplatňovali len na prípady domáceho násillia
- odhad nebezpečenstva sa musí vykonávať systematicky, pričom dĺžka odhadu nebezpečenstva nesmie byť neprimeraná
- nemali by sa ignorovať nerovnosti spôsobené domácim násillím a obeť a páchatel' nemôžu byť postavení do rovnakej pozície
- je potrebné opakovať postupy odhadu nebezpečenstva a manažmentu rizík vo všetkých príslušných fázach procesu
- postupy odhadu nebezpečenstva musia byť plne integrované do multiinštitucionálnej spolupráce a je potrebné zabezpečiť, aby boli špecifické podporné služby pre ženy systematicky zahrnuté do procesov koordinácie viacerých inštitúcií pri odhade nebezpečenstva a manažmente rizík.
- protokoly k odhadu nebezpečenstva musia byť integrované s inými ochrannými opatreniami, konkrétne s ochrannými príkazmi alebo dočasnými zákazmi priblíženia

---

²⁵ Mid-term Horizontal Review of GREVIO baseline evaluation reports, Group of Experts on Action against Violence and Domestic Violence (GREVIO), Council of Europe (Strednodobé horizontálne preskúmanie základných hodnotiacich správ GREVIO, Skupina expertov pre opatrenia proti násilliu a domácejmu násilliu (GREVIO), Rada Európy), s. 133-134, <https://rm.coe.int/prems-010522-gbr-grevio-mid-term-horizontal-review-rev-february-2022/1680a58499>